

HEMMUNG SYMPTOM ANGST (1926) FREUD

SAMENVATTING

Lieven Jonckheere
10/24/22

ongewoon chaotische tekst van Freud

volgens Lacan – maar wel zeer Lacaniaans!!

- Freud wil zijn oude theorie over angst 'recycleren'
> komt vaak terug op zelfde onderwerpen > zichzelf tegensprekend + losse eindjes > addenda
 - oude theorie
angst = automatische transformatie van onbevredigde libido – vanaf een bepaalde drempel
 - nieuwe theorie
angst = reactie op castratiedreiging door vader – omwille van infantiele wens
- titel = 3 cruciale klinische fenomenen HSA naast elkaar
zonder stelling – zonder structurele band
hétéroclite zegt Lacan > Lacan maakt structurele band in SémX via tabel met HSA als as
 - Hemmung
eerst apart behandeld – ahw eerst (voorlopig) aan de kant gezet
 - symptoom & angst
 - structureel met elkaar gearticuleerd – via verdringing
castratieangst > verdringing > symptoom
 - worstelt inderdaad met integratie oude angsttheorie (angst = automatische transformatie van onbevredigde libido) in nieuwe angsttheorie (angst tov castratiedreiging door de vader)
 - exploreert verschillende vormen van *Abwehr* als antwoord op die angst
– oa verdringing
 - zonder dat *Hemmung* nog echt ter sprake komt

ik zal hier *Hemmung* terug centraal stellen

HEMMUNG

hoofdstuk I Freud

definitie remming

Hemmung = Funktionseinschränkung des Ichs

- functies van het Ik = al wat het Ik moet doen, alles waar het Ik controle over heeft
- remmingen zijn dus allemaal remmingen van het Ik en zijn functies

3 soorten remmingen van het Ik en zijn functies

- remming doordat het Ik zich verdedigt tegen het Es
Hemmung van gespecialiseerde functies van het Ik
= *Hemmung* van specifieke 'organen'
 - remming op oraal vlak – mond niet meer kunnen gebruiken
 - remming op genitaal vlak – geslachtsorganen niet meer kunnen gebruiken
 - remming op het vlak de beweging – handen en voeten niet meer kunnen gebruiken
= remming op het gebied van lichaamsbeeld zoals dat voor spiegel als éénheid tot stand kwam
- remming doordat het Ik zich onderwerpt aan het Über-Ich
Hemmung van het Ik als ideale Arbeiter
niet meer kunnen werken – cf. burnout
- remming doordat het Ik zich volledig op zijn eigen eenheid concentreert
Hemmung van heel het functioneren van het Ik
niets meer kunnen doen – cf. chronisch vermoeidheidssyndroom

REMMING VAN DE GESPECIALISEERDE FUNCTIES/ORGANEN VAN HET IK DOORDAT HET IK ZICH TEGEN HET *ES* VERDEDIGT

gespecialiseerde functie van het Ik

noodzakelijke functie voor zelfbehoud en soortbehoud – waarbij bepaalde organen betrokken zijn

- eten in functie van het zelfbehoud – met mond
- seks in functie van het soortbehoud – met geslachtsorganen
- beweging in functie van het zelfbehoud en soortbehoud – met handen en voeten

remming van gespecialiseerde functies van het Ik

- principe & vooronderstelling
 - expliciet principe:
gespecialiseerde functie geremd omdat denken aan het uitoefenen van de functie onlustvol is niet omdat de uitoefening van die functie op een of ander punt van de cyclus ervan effectief onlustvol zou zijn
 - impliciete vooronderstelling
gespecialiseerde functie maar uitgeoefend omdat dit lustvol is
– en dus niet omdat ze nodig zou zijn voor zelf- of soortbehoud
- principe & vooronderstelling gelden voor alle remmingen van gespecialiseerde functies
 - paradigma = remming ter hoogte van mond = eetremming
 - geen zin om te eten **vorm van anorexie?** – vanuit *Essunlust*
niet zozeer omdat eten op een of ander punt van de cyclus onlustvol, maar wel omdat denken aan eten onlustvol is
 - vooronderstelling is dus dat we enkel eten in de mate dat eten lustvol is (met smaak eten) – dus niet eten omdat het nodig is, om in leven te blijven
 - idem voor remming ter hoogte van 3 andere lichaamsopeningen: anus, oog en oor
 - we kakken, kijken, luisteren enkel omdat kakken, kijken, luisteren lustvol is
 - als denken aan kakken, kijken, luisteren onlustvol is, hebben we geen zin meer om te kakken, kijken, luisteren
 - anale remming van verstopping?
 - scopische remming van niet zien
 - remming van de luisterfunctie bv Attention Deficit?
 - idem voor de remming van de Sexualleistung, voor de genitale seksuele remming
 - we hebben enkel seks omdat seks lustvol is
 - als denken aan seks onlustvol is, hebben we geen zin meer in seks
 - cf. **aseksualiteit = M Hypoactive Sexual Disorder + F Sexual Interest/Arousal Disorder**
 - dus geen seksuele remming omdat seks op een of ander punt van de cyclus (erectie, ejaculatie, orgasme) effectief onlustvol zou zijn
 - we halen neurotische heksentoeren uit om de als onlustvol gedachte seks te vermijden
 - dwanghandelingen (*Sicherungsmaßnahmen*) stellen zin in seks krijgen alsmaar uit eerst moet ik dat doen, en dan nog dat en dat ...
vooral bij vrouw? cf. huishouden nooit gedaan
 - heel specifieke fetisjistische voorwaarden moeten vervuld zijn om zin in seks te krijgen eerst moet object nog dat kenmerk krijgen, en dan nog dat en dat
vooral bij man? cf. mop zeeman die aan land kwam en wou neuken
 - idem voor remming van de Lokomotion (vingers/voeten)
 - we bewegen enkel (vingers/voeten) omdat bewegen (vingers/voeten) lustvol is
 - als denken aan bewegen (vingers/voeten) onlustvol is, hebben we geen zin meer in bewegen (vingers/voeten)

- waarom is denken aan gespecialiseerde functie onlustvol?
omdat drift zich via die functies bevredigt. omdat via die functies teveel genoten wordt
– en dat is voor het Ik onlustvol > Ik verzet zich tegen dat genot in zijn organen
- tijd1
organen krijgen seksuele *Bedeutung* > erotisering van het functioneren van die organen
driftbevrediging via het functioneren organen van het Ik
teveel genot bij functioneren organen van het Ik
 die erotisering van functies/organen kan op 2 manieren:
 - erotisering via seksuele *Miterregung*
cf klassieke redenering 3 Abhandlungen 1905 – Freud hier niet expliciet die redenering
 - geldt voor de vitale openingen van het zelfbehoud en het soortbehoud
 - proces in 3 tijden:
 1. bij bevrediging behoefte wordt ook vitale lichaamsopening geprikkeld
 = seksuele *Miterregung*
 2. prikkeling lichaamsopening blijkt op zich een extra bron van genot te kunnen zijn
 = Lacans *Mehrlust=plus-de-jouir*=surplusgenot
 3. prikkeling lichaamsopening wordt op zich gezocht = herhalingsdwang
 - toegepast op de verschillende vitale lichaamsopeningen
 - orale: seksuele *Miterregung* bij het eten > meer eten dan nodig is
 cf. genieten van eten
 - anale: seksuele *Miterregung* bij het kakken > meer kakken dan nodig is
 cf. graag op het WC zitten 'drukken' en boekjes lezen of gsm
 - fallische: seksuele *Miterregung* bij het plassen > meer plassen dan nodig is
 cf. begin sessie altijd eerst gaan plassen
 - erotisering via seksuele symboliek
beetje platte *wilde Deutung*
 - geldt voor de bewegingsorganen van het Ik = handen en voeten
 - gebruik handen en voeten krijgt symbolische lading
 vanuit incestueuze verhouding tot het lichaam van de moeder
 - schrijven met hand
 hand beweegt stok=penis die spoor van vloeistof=sperma op wit papier=maagd laat
 - gaan met voeten
 = stampen op moeder aarde
- tijd2
Ik remt functioneren van die organen omdat het seksueel genot via die organen wil vermijden
 - Ik verzet zich ...
 - ... tegen seksuele plezier of *plus-de-jouir*
 – in het gebruik/functioneren lichaamsopeningen
 - ... tegen symbolische realisatie van verboden incestueus genot
 – in de beweging van handen en voeten
 - door het remmen of blokkeren ...
 - ... van lichaamsopeningen – waarmee *surplus* wordt genoten
 - ... van bewegingen – waarmee incestueus wordt genoten

cf. Lacan casus schrijfremming dwangneuroticus = *angoissé de la page blanche*

combineert beide vormen van remming = anale variant op genitale incestueus genot

- schriftelijk examen = slaagt er niet in om één letter op papier te krijgen vanuit anale angst (niet vanuit incestverbod)
 - mag geen anaal spoor op papier zetten cf. soort verstopping
 - reden: voelt zichzelf object=stront
 - > zou zich in strontspoor op papier volledig verliezen (*transvasement*)
- examen opgehaald = hoogtepunt angst > ejaculatie!
 - geen diarree (zoals te verwachten) – maar ejaculatie
 - anale via fallische ontremd – bewijs voor fallische natuur van die remming!!
dus toch schrijfremming vanuit incestverbod

REMMING VAN HET WERKENDE IK DOORDAT HET IK ZICH AAN HET *ÜBER-ICH* ONDERWERPT

werk *berüflichen Tätigkeit*

- libidineuze functie werk tov drift (cf. Unbehagen 1930)\$
 - verknoopt veel meer bevrediging van driften dan liefde
 - bij zelfstandig zelfgekozen werk is er ook sublimering
- 2 soorten werk?
 - werken in dienst van de Ander
 - werken vanuit zichzelf (zelfstandig)
maar toch ook altijd in relatie tot Ander, via soort *Verneinung*: "ik kan het zonder Ander!!"
cf. Charactertypen PA Arbeit: orale type = zelfstandig (ik kan voor eigen eten zorgen) > failliet > volledig afhankelijk van de Ander (uit de hand van de Ander eten)

werkremming

- vaak enige symptoom
 - geen symptoom, geen angst
 - enkel remming op het gebied van werk
- proces
 - tijd1 probleem met werk
 - we werken enkel omdat werken lustvol is
 - als denken aan werken onlustvol is, hebben we geen zin meer om te werken
dus geen werkremming omdat werken op een of ander punt effectief onlustvol zou zijn
cyclus werk vergelijkbaar met cyclus seks
 - geen erectie = = geen taakspanning / slechte uitvoering werk
 - geen ejaculatie = geen resultaat van het werk
 - geen orgasmische lust = geen plezier in / trots op resultaat werk
 - tijd2 geforceerd verder werken
 - door Ander
 - door zichzelf
 - tijd3 extreme Müdigkeit > uitputting (Schwindel, Erbrechen)
 - tijd4 klinische reacties op uitputting = verschillende vormen van algemene werkremming
we halen neurotische heksentoeeren uit om de als onlustvol gedachte werken te vermijden
 - hysterische werkremming
 - *Organ- und Funktionslähmungen* > niet kunnen beginnen met werk
 - **basis hysterisch probleem met werk:**
 - **eisen liefde van Ander zonder daarvoor te moeten werken**
 - **cf. vrije associatie in PA wordt plots geweigerd**
 - dwangneurotische werkremming
 - *Ablenkung / Verweilungen&Wiederholungen* > werk voortdurend verstoord
 - **basis dwangneurotisch probleem met werk:**
 - **verwachtingen wekken bij Ander, maar ondertussen niets afleveren**
– want werk = wachten op dood van Ander
 - **cf. vrije associatie in PA wordt vruchteloze dwangarbeid**
 - **burnout = dé hypermoderne werkremming ... vanuit melancholie??**
syndroom burnout Schaufeli = 2 reacties op gevoel van uitputting
 - **afstand nemen van het werk (cynisme tov product/klant)**
 - **geen vertrouwen meer in het eigen kunnen (gevoel van incompetentie)**
 - **competentie = vertrouwen in het eigen kunnen**
 - **vanuit het geloof in de fundamentele groeimogelijkheid van het Self**
competentie = potentie in je Self die nog niet geactualiseerd is geraakt
nieuwe werksituaties (flexibiliteit!) laten die competentie toe om zich te
actualiseren = iets nieuws uit je Self halen
 - **gevoel van incompetentie = geen vertrouwen meer in eigen kunnen**
groeimogelijkheden van het Self zijn uitgeput
nieuwe situatie? Ik zal niet weten wat doen!
 - waarom is denken aan werken onlustvol?
omdat het Über-Ich het Ik verbiedt om te werken – in de mate dat werken nut en succes oplevert

REMMING VAN HEEL HET IK DOORDAT HET IK AL ZIJN ENERGIE GEBRUIKT OM ZIJN EENHEID TE BEWAREN/HERSTELLEN

vooronderstelling

eenheid van het Ik is zeer precair – want tot stand gekomen in het spiegelstadium

hoe probeert het Ik zijn eenheid te bewaren/herstellen?

- Ik probeert zijn eenheid te bewaren – door drift te onderdrukken
 - dwangneurose
Ik onderdrukt destructieve razernij tov geliefde (ambivalentie)
> doodvermoeid > verlamd cf. dwangneurotische depressies
 - hysterie
Ik onderdrukt insisterende seksuele fantasieën
> doodvermoeid > verlamd (niet alleen seksueel)
- Ik probeert zijn eenheid te herstellen – door libidineuze objectinvestering terug te trekken
 - rouw & melancholie
 - rouw proces
not your Küble-Ross (psychologie!!)
 - tijd 1 *Objektverlust*
 - tijd 2 *Realitätsprüfung*
verlangt kategorisch, daß man sich von dem Objekt trennen müsse
 - tijd 3 *Trauerarbeit*
 - Ik reproduceert alle situaties waarin het verloren object bezet was (*Sehnsuchtsbesetzung*) – en trekt dan libido van dat aspect van het object terug
 - hoe meer libido in situatie aan object gehecht was, hoe smartelijker terugtrekking libido van dat aspect van het object
cf. *Schmerz* = smart
 - etymologie
wrijvend fijnmalen, vergruizelen / beetje bij beetje kapotbijten / langzaam verbranden
 - fenomenologie
grensbegrip tussen fysieke en psychisch
niet kunnen zeggen of pijn 'echt' is of 'ingebeeld'
 - melancholie
= mislukken *Trauerarbeit*
 - *Kern* verloren object (*Ding*) waarvan Ik zijn libidineuze investering niet kan terugtrekken
 - Ik geraakt geïdentificeerd met die *Kern* van het verloren object (*Kern* = *Ding*)
schaduw verloren object valt op Ik / Ik wordt op dat *Ding* in het object gecatapulteerd
 - rouw en melancholie als model voor cf. CVS / fibromyalgie
hypermoderne vorm van rouw/melancholie
 - alles doet pijn
onmogelijk uit te maken of pijn fysiek (echt) of psychisch (ingebeeld) is
 - uiteindelijk identificatie met de *Kern=Ding* van het verloren object

SYMPTOOM

hoofdstuk II-VI

SOORT INHOUDSTAFEL

- **eerst soort abstract metapsychologisch proces**
 - castratie-angst en symptoom krijgen structurele plaats
driften (Oedipaal herkaderd) > castratie-angst > verdringing > symptoom > leven met symptoom
niet meer over Hemmung!!
 - structurele basis van de verdringing en de symptomen = 3 Faktoren = 3 tekorten
dus castratie is niet enige 'oorzaak' van verdringing en neurotische symptomen
– maar daaronder nog 3 andere, fundamentele tekorten:
 - biologische leemte= vroeggeboorte
Intrauterinexistenz relativ verkürzt > unfertiger in die Welt > lang hingezogene Hilflosigkeit und Abhängigkeit: Einfluß der realen Außenwelt verstärkt, Differenzierung des Ichs vom Es frühzeitig gefördert, Gefahren der Außenwelt in ihrer Bedeutung erhöht > Wert des Objekts, das allein gegen diese Gefahren schützen, enorm gesteigert > Bedürfnis geliebt zu werden
 - phylogenetische leemte = dubbel begin Sexualleben
 - Frühblüte Sexualleben (tot 5j)
 - infantiele seks
frühe Kontakt mit Sexualität auf das Ich wirkt ähnlich wie die vorzeitige Außenwelt
driften om te beginnen dus niet Ichgerecht
 - Oedipuscomplex en castratie
Triebansprüche vom Ich als Gefahren behandelt und abgewehrt
pas als ze aan ouders gerelateerd zijn geworden
 - latentietijd = Sexualleben
 - *energische Unterbrechung Sexualentwicklung*
 - spoor van belangrijke gebeurtenis in geschiedenis *Menschenart*
 - puberteit = herkansing Sexualleben
 - eindelijk *ichgerechte sexuellen Regungen* (in dienst van voortplanting)
 - maar aangetrokken door *infantilen Vorbilder* > ook verdrongen > neurosen.
 - psychologische Faktor
Unvollkommenheit seelisch Apparat
 - Ik moet zich uit het Es ontwikkelen (*spiegelstadium*)
 - Ik moet *oermoederlijke* Es afweren
 - symptoom = prijs/Ersatz voor afgeweerde Es
structureel symptoom!!

- **besluit ivm *Hemmung* uit dat abstract metapsychologisch proces**
 - *Hemmung* meteen aan de kant geschoven (komt niet meer terug)
 - *Hemmung* volledig *im oder am Ich* (én *Über-Ich*) ...
 - ... want *Hemmung* bevredigt geen *Es jouissance* of verdrongen *Ubw désir* (bv Oedipaal)
Hemmung dus tegengesteld aan symptoom = compromis Ich & Es
 - nog wel andere soorten *Hemmung*?
 - *Hemmung* in fobie bv niet meer buiten komen
 - **leven met symptoom = toch ook vaak een soort *Hemmung*?**
- Invulling metapsychologisch proces vanuit de structurele kliniek neurose **afweerneurosen**
enkel in de neurose deze verhouding castratie-angst en symptoom via verdringing
overzicht afweerneurosen:
 - hysterie – 2 types
 - *Angsthysterie* = infantiele fobie = hysterie met angst als symptoom
paradigma voor verhouding castratie-angst/symptoom via verdringing
 - Hans 1909
voor het eerst Oedipus én castratie-angst
positief Oedipus = castratie als straf voor haat tov vader
 - Wolvenman 1914 (19118)
negatief Oedipus = castratie als voorwaarde voor liefde van vader
 - *Konversionshysterie* = hysterie zonder angst als symptoom
 - *Zwangsneurose*
 - dwangneurose gebaseerd op hysterie, als dialect van hysterie
hysterie onderbouw > dwangneurose bovenbouw
 - daardoor is dwangneurose veel ingewikkelder dan hysterie
qua verhouding castratie-angst en symptoom
 - *traumatische Neurose*
ook verrassend genoeg als een afweerneurose – dus met psy-element

METAPSYCHOLOGISCHE CONSTRUCTIE VAN DE SYMPTOMBILDUNG EN DE VERDERE LOTGEVALLEN VAN HET SYMPTOOM VANUIT AFWEER/VERDRINGING BEKEKEN

hoofdstuk II-III

PROCES

- **tijd 1**
Trauma
 - *Durchbruch des Reizschutzes > Lücke*
 - accidenteel door *äußere Reize* – die te massaal zijn
 - structureel altijd door *innere Triebansprüche* – die maar blijven aandringen
 - automatische angst
cf. Freud tov Fliess: Schreckäusserung tov psychische Lücke
- **tijd 2**
Urverdrängung
 - *cf. Freud tov Fliess*
Grenzvorstellung/Vorstellungsrepräsentanz aan rand van die panische Lücke
 - Gevalsstudie Emmanekijn
 - niet door het Ik??!!!
 - *anziehend* voor latere verdringingen
- **tijd 3**
Oedipuscomplex
 - verwerking van de traumatische drift
 - maar wel al 2de Vorstellung
= metafoor van 1ste metonymische *Grenzvorstellung/Vorstellungsrepräsentanz aan rand Lücke*
- **tijd 4**
castratieangst
functie castratie is de grote bijdrage van HSA ivm angst
 - *Kastrationsangst = Motor des Ichsträubens* tov Oedipus
M eindigt Oedipus met castratieangst
 - bij F geen castratieangst?!
begint Oedipus met penisnijd

- tijd 5
Nachdrängen = Verdrängung
 - macht/onmacht van het Ik
 - ironie van het Ik dat het Es afweert
 - Ik is slechts differentiatie van Es/drift – Ik staat niet echt buiten of tegenover het Es
 - Über-Ich dwingt Ik om Es af te weren
Über-Ich is differentiatie van Ik (Ik van het Ik of meta-Ik) van waaruit Ik illusie kan hebben dat het losstaat van het Es
 - maar ik werkt uiteindelijk alleen maar in dienst van Es
 - verdringing is volgehouden inspanning van het Ik
 - *kontinuierlichen Natur des Triebes > Ich Abwehraktion Verdrängung = Daueraufwand*
 - *Ik kan niet blijven verdringen*
onvermijdelijke terugkeer van het verdrongene
 - Verdrängung
slaat enkel op *Triebrepräsenz* – maar met gevolg voor Trieb
 - Triebrepräsenz/Vorstellung betekenaar wordt verdrongen
 - Ik trekt (*vorbewußte*) *Besetzung von der Triebrepräsenz* terug
 - gevolg: *Triebrepräsenz* wordt Ubw
Abhaltung Triebrepräsenz vom Bewußtsein und von der Motilität
 - drift wordt verschoben / gehemmt
 - drift wordt zo gereduceerd tot een verkommerde *Triebersatz*
 - drift ontsnapt zo volledig aan controle Ik = *Exterritorialität* drift
- tijd 6
effecten verdringing
 - 1 effect van de verdrongen Triebrepräsenz/Vorstellung betekenaar
verdrongen voorstelling keert terug in het Symptom
verdrongen *Vorstellung* erhalten als *unbewußte Formation* = symptoom
 - 3 effecten van de verschoben / gehemmte en dus verkümmerte Ersatz van de drift
 - restdrift tast lichaam aan
 - Freud: *Veränderung des eigenen Körpers*
 - *psychologiserende postfreudianen: psychosomatiek??*
 - Lacan: *événement corporel*
rechtstreeks effect drift/genot op het lichaam – dus niet via Vorstellung=betekenaar
 - restdrift verwandelt automatisch in angst
 - *cf. 1ste angsttheorie Freud*
 - het op basis van de terugkeer van de verdrongen voorstelling ontstane symptoom tracht die angst te binden
 - *soort secundaire functie van het symptoom*
 - *primaire functie symptoom = Ersatzbevrediging Es*
 - restdrift begint symptoom te voeden
niet bevredigde *Trieb* trekt alsmaar meer voorstellingen van het Ik naar zich toe met als gevolg
 - symptoom wordt alsmaar groter in verhouding tot het Ik
 - symptoom wordt alsmaar meer bevrediging van de verdrongen *Trieb*

- tijd 7
 - **secundaire afweerstrijd tegen het symptoom**
 ik kan echter niet anders dan zich aan het symptoom aan te passen (want het is een stuk Es)
 leren leven met het symptoom / sinthoom het tegengestelde??
 - langwierige oder nie zu beendende sekundäre Abwehrkampf gegen das Symptom
 - omdat symptoom het Ik teveel beperkt
 - omdat symptoom teveel bevrediging van de drift aan het worden is
 - 2 kanten aan de afweerkamp van het Ik tegen 'zijn' symptoom = dubbelheid Ik
 - Ik probeert symptoom te integreren ...
 assimilatie van symptoom
 vanuit Zwang zur Synthese van het Ik
 - ... maar Ik moet zich uiteindelijk zelf aanpassen aan symptoom
 accommodatie aan symptoom
 vanuit secundaire imaginaire ziekte winst
 - symptoom brengt praktische=realistische voordelen in buitenwereld
 zeker vandaag met 'identiteit' via symptoom
 - symptoom brengt narzißtische Befriedigung
 - dwangsneurose Systembildungen ceremonieel/dwanghandeling?
 = ik ben properder en scrupuleuzer dan anderen
 - paranoia Wahnbildungen
 = Ik ben slimmer dan anderen / ik weet iets ...

HSA IN DE HYSTERIE

hoofdstuk IV & hoofdstuk VII

kinderlijke *Tierphobie* als paradigma

wir verstehen diese Fälle (infantilen hysterischen Tierphobie) doch besser

- voor het eerst Oedipuscomplex en castratie
- via gevalsstudies kinderfobie Hans 1909 (paard) en Wolvenman 1914 (1918) (wolf)

HSA in de kinderlijke *Tierfobie*

- **voorafgaande tijden**
cf. algemeen schema
- **tijd 1**
Oöidipus
driften aan vader / moeder als object gebonden
2 vormen van Oedipuscomplex
centraal staat verhouding tot vader (vanuit verhouding tot moeder)
 - positief/actief/normaal Oedipus = Hans
 - moeder
zärtliche Eros Regung für die Mutter
 - vader
Ambivalenzkonflikt = gut begründete Liebe und nicht minder berechtigter Haß
 - liefde tot vader
 - eifersüchtig & feindselig tov vader – in concurrentie om moeder
wil vader als paard zien vallen en zich kwetsen
echter altijd 'erotisering' van die vaderhaat
 - 1ste Freud: anale agressie binnen fallische gebracht
 - Laatste Freud: legering *Destruktionstrieb* met Eros on
 - negatief/passief/invertiert Oedipus = Wolvenman
 - moeder
 - *frühzeitige Verführung* door zus (die naar zijn penis grijpt)
 - relatie tot weiblichen Objekt verstoord **geen tederheid tov moeder?**
 - vader
passive, zärtliche, erotische feminine Einstellung zum Vater
- **tijd 2**
castratie-angst
 - *drohenden Kastration*
vanwege vader **bij Wolvenman door Gruscha – maar "moet vader zijn"**
 - *Ich erkannt Kastrationsgefahr > Ich gibt Angstsignal = Kastrationsangst*

- tijd 3

- verdringing

telkens op 2 fronten: voorstelling + *Triebregung*

- positief/actief/normaal Oedipus = Hans

- Vorstellung castratie door vader ...
... wordt verschoven

- *Verschiebung* angst tov **castrerende** vader > angst tov paard
ängstliche Erwartung Pferd werde ihn beißen (meteen orale regress)
 - verandering tov 1ste angsttheorie
 - vroeger: *innere Triebgefahr* > *äußere Wahrnehmungsgefahr*
 - nu: extern gevaar castratie > extern gevaar paard

Freud enkel vaderkant = meest typische fobie

Lacan ook moederkant: *Wägen=wegen dem Pferde* = moeder vertrekt

- anaal-sadistische Trieb ...
... wordt fallisch

anaal-sadistische tov vader wordt fallisch > castratie straf > verdringing agressie

- negatief/passief/invertiert Oedipus = Wolvenman

- *Verschiebung* voorstelling castratie door vader

??

- fallicisering oraal-sadistische Trieb

- verdringing *passive, zärtliche Einstellung* tov vader
– uit angst voor castratie
cf. regressieve fantasie opgegeten door 'vader' = oraal-sadistische vorm van genitale liefde vanwege vader > angst (want castratie als voorwaarde)
 - geen verdringing agressie tov Vater – want te weinig

- **tijd 4**
- **fobie symptomen**
 - fobisch symptoom = angst als symptoom
Realangst vor einer als real beurteilten Gefahr
 - Hans
 - angst dat paard penis zal afbijten (straf castratie)
 - duidelijke allusie op castratie
echter wordt ook uitgevlakt tot *unbestimmte unverständliche Angst vor Pferd*
 - Wolvenman
 - angst dat Wolf hem zal opeten (liefde, maar castratie is voorwaarde)
 - *keine Andeutung der Kastration im Wortlaut der Phobie = Triumph Verdrängung*
castratie bij Wolvenman slechts vanuit droomanalyse
 - Hemmungssymptom
enkel fobie met Hemmungssymptomen ipv Hemmung
geen Hemmung als Ik-functiebeperking, door I>S, maar Hemmung die het Ik zichzelf oplegt??
 - Hans
 - *Hemmung die sich das Ich auferlegt = Icheinschränkung*
 - *Unfähigkeit, auf die Straße zu gehen* (om angst tov paard te vermijden)
angst vermijden door niet meer **met moeder op stap** te gaan
want teveel risico om op paarden te botsen – **met verhuiswagen die moeder meeneemt**
 - Wolvenman:
angst vermijden door niet meer met zus prentenboek bekijken
want teveel risico dat ze hem weer met de neus zal duwen op wolf – die rechttop loopt
Hemmungssymptom bindt angst Freud zegt dat effectief over 'symptoom'!!!
bv. agorafobie
 - *Hemmungssymptom* van niet alleen op straat durven
 - symptoom van begeleiding op straat > geen angst
 - op straat alleen gelaten > angst

HSA in de volwassen situatiefobie

vergelijkbaar met kinderlijke dierfobie = paradigma

- Agoraphobie
 - tijd 1
Trieb
Versuchung erotischen Gelüsten nachzugeben
bv. naar hoerenbuurt gaan
 - tijd 2
castratieangst
 - *wieder wie in der Kindheit die Gefahr der Kastration*
maar dan gemetamorfoseerd bv. Strafe Syphilis
 - angstaanval op straat
 - tijd 3
verdringing
 - tijd 4
agorafobie = reacties Ik
 - fobisch symptoom
angst voor bepaalde betekenaar
 - Hemmungssymptom
 - Ik legt zichzelf *Beschränkung*=Hemmung op = niet meer buiten komen
om angstwekkende betekenaar te mijden
 - Regression in Kinderjahre
en zo *Situation ihre Gefahr benehmen* –
 - cf. alleen buiten aan de hand van vertrouwd persoon
 - cf. *Auswahl Bestimmungen*: niet te ver van huis, niet in onbekende omgeving
 - tijd 5
weinig *Abwehrkampf* tegen symptomen
want *große Neigung zur Stabilität* **fobie werkt zeer goed**
- Phobie vor dem Alleinsein
 - tijd 1
Trieb
Versuchung zur einsamen Onanie
 - tijd 2
castratie-angst
Angstanfall im Alleinsein
 - tijd 3
verdringing
 - tijd 4
fobische symptoom bant angst

HSA in de *Konversionshysterie*

hoofdstuk V

- **vooraangaande tijden**
cf. *supra*
- **tijd 1**
somatisch *Entgegenkommen??*
 - sensorisch
 - Schmerz
 - Wahrnehmung
 - motiliteit
 - *Aktion die hätte ausgeführt werden sollen, aber gehemmt wordt*
 - *intendierte Muskelinnervation an anderer Stelle*
 - *Affektausbruches der sich der normalen Kontrolle des Ichs entzieht*
- **tijd 2**
Oedipus
 - *erregende Erlebnisse = pathogene Gedankenbildungen*
 - *Haß gegen geliebte Vater?? = Ambivalenzkonflikt*
- **tijd 3**
Castratieangst
tov vader
- **tijd 4**
afweer
 - verdringing door Ik
 - Vorstellung
vergeten = Abhaltung vom Bewußtsein
 - drift
??
 - Reaktionsbildung in het Ik
overmatige liefdevolle bezorgdheid
 - *Reaktionsbildung = symptoom – want compromis*
Haß gegen geliebte niederhalten durch Übermaß Zärtlichkeit und Ängstlichkeit um sie.
 - *Reaktionsbildung = beperkt tot spezielle Objekt*
 - bv. exzessiver Zärtlichkeit moeder tov eigen gehaßten Kinder
> nicht im ganzen liebesbereiter
 - dus niet gefixeerd als *Charakterzug* (geen *Ichveränderung*)
wel zo in *dwangneurose*

- **tijd 5**
symptomen
 - zeer zware symptomen
cf. tijd 1 *somatisch Entgegenkommen*
 - sensorisch
 - *Schmerz*
 - *Halluzination*
externe tegenbezetting = *Icheinschränkung*
> gevaarlijke *Wahrnehmung* vermijden én zelfs scotomiseren (Laforge)
 - *Motilität*
 - *motorische Lähmung / Kontraktur*
Hemmungen??? Freud noemt die hier niet als dusdanig
 - *unwillkürliche Aktion / Entladung Krampfanfall*
 - wechselnde Unlustempfindung
 - permanente symptomen (vnl *Motilität*): geen onlust *belle indifférence*
 - *intermittierende* symptomen (vnl sensorischen): grote onlust
 - ohne Angst
- **tijd 6**
Kampf des Ichs gegen das Symptom
 - weinig tot niet
 - uitzondering: *Schmerzempfindlichkeit Körperstelle*
 - pijn als die plek aangeraakt wordt
pijn als *die von ihr vertretene pathogene Situation von innen her assoziativ aktiviert wird*
 - strijd tegen dat symptoom = *Vorsichtsmaßregeln* door het Ik *Hemmung??*

HSA IN DE DWANGNEUROSE

hoofdstuk V & hoofdstuk VI

VOORAFGAANDE TIJDEN

konstitutionellen Faktor

- *genitale Organisation der Libido schwächlich*
- **overwicht anaal sadistische**

EERST HYSTERIE

- **tijd 1**
Oedipus
- **tijd 2**
castratie-angst
- **tijd 3**
1ste=hysterische afweer
- **tijd 4**
1ste laag symptomen = hysterische symptomen
eerste Schicht sehr früh gebildeter hysterischer Symptome

DAN PAS DWANGNEUROSE

vanaf (einde) latentieperiode – vanaf begin puberteit

- **tijd 5**
herbeleving Oedipus bij begin puberteit
 - fallische *Onanieversuchung*
 - fallische echter te zwak – en dus regressie tot anaal-sadisme
 - fallische onanie vanuit anaal-sadistische agressie **fantasma??**
 - *Ich verwundert sich über grausame und gewalttätige Zumutungen*
- **tijd 6**
castratie-angst
 - gevaar = Über-Ich straf
castratie door vader > *Feindseligkeit Über-Ich (unpersönlich gewordene Vater)*
 - *Über-Ich* gedraagt zich alsof het *Wortlaut + Affekt* van agressieve *Regung* kent
 - *Über-Ich wird besonders strenge und lieblos*
ook vanuit anaal sadistische regressie – want *Über-Ich* stamt idd uit het Es
 - angst Ik tov Über-Ich straf
castratieangst tov vader > *unbestimmten sozialen oder Gewissensangst*
Schuldgefühl + Verantwortlichkeit die das Ich sich nicht zu erklären weiß.

- tijd 7
 - 2de=dwangneurotische vormen van *Abwehr*=afweer
valt samen met symptomen !!!
 - verdringing door het Ik
 - verdringing van de voorstelling
geen succes tegengesteld aan 1ste fase, van hysterie
Wahrnehmungsinhalt erregender Erlebnisse, Vorstellungsinhalt pathogener Gedankenbildungen nicht vergessen = bleiben bewußt
 - dus ook geen impact op de Trieb??
 - Hilfs- und Ersatztechniken der Verdrängung = ceremoniëlen
vallen samen met symptomen !!!
2 vormen van dwangneurotisch denken die motoriek in het denken herintroduceren
denken zet motoriek buiten spel cf. lichamelijke tics als we nadenken
 - Ik houdt vast aan realiteit > Ungeschehenmachen handelingen in realiteit
 - zweizeitig Symptom
versus compromissymptomen hysterie (terzelfder tijd 2 tendensen bevredigd)
zweite Akt heft eerste act op
 - *Handlung die Vorschrift ausführt*
 - *Handlung die Vorschrift aufhebt oder rückgängig macht*
 - *Abwehr via motorische Symbolik*
 - *Vergangenheit aufheben, 'wegblasen', als ob nichts geschehen wäre*
= negatieve magie
 - voorbeeld Freud
 - kous aantrekken = masturbatie
 - kous weer uittrekken = ongedaan maken
 - een vorm van Zwang zur Wiederholung
wat niet naar wens gebeurde wordt *ungeschehen gemacht* door het anders te herhalen
 - Ik houdt vast aan bewustzijn > Isolieren gedachten
 - *Denkarbeit* voortdurend verstoord
 - fantasieën (*unbewußte Phantasien*, ambivalenties)
 - trauma's
 - *unliebsamen Ereignis/Eindruck* genot Ander
 - *neurotisch bedeutsamen eigenen Tätigkeit* eigen genot
 - reactie Ik
 - Ik kan trauma's/fantasieën niet psychisch vergeten wel bij hysterische verdringing
 - *Ich fortwährend Kampfbereitschaft* – Ik moet voortdurend afweren
 - Ik isoleert trauma's/fantasieën op motorisch wijze = magie
via pause voor en na = geen *Wahrnehmung/Aktion* meer
 - resultaat
 - onderbreken *assoziativen Denkbeziehungen* met trauma's/fantasieën
= *Auseinanderhalten* > isolering trauma/fantasie
 - trauma's/fantasieën *nicht im Denktätigkeit reproduziert*
trauma's/fantasieën *von seinem Affekt entblößt*
 - basis: fundamenteelste Gebot Zwangsneurose = *Tabu Berührung*
 - *körperliche Berührung* = doel van *aggressive + zärtlichen Objektbesetzung*
 - echter regressie > erotische *Berührung* krijgt agressieve kleur
 - gevolg voor PA therapie
moeilijk met VA – die vraag is om isoleringen ongedaan te maken

- Reaktionsbildungen in het Ik = verandering van het Ik
vallen ook samen met symptomen !!!
gefixeerd als karaktertrekken in het Ik: *Gewissenhaftigkeit, Mitleid, Reinlichkeit*
 - *Verstärkung / Ubertreibung* van normale *Einstellungen* uit *ethische Kampf gegen Sexualität* tijdens latentietijd
 - tov alle objecten – vanuit makkelijke *Verschiebung in der Objektwahl*
cf. triade anale karakter 1908:
eigenzinnigheid (koppigheid), spaarzaamheid (gierigheid), *Ordentlichkeit* (scrupulositeit)
- tijd 8
2de laag symptomen = dwangneurotische symptomen
 - soorten symptomen
 - symptomen die samenvallen met afweer
Ungeschehen machen / Isolieren / Reaktionsbildungen
 - agressieve dwanggedachten
 - *Entstellung Wortlaut aggressiven Triebregung*
 - *verschwommenen, traumhaften Unbestimmtheit*
 - *absurde Verkleidung*
 - *Beseitigung begleitenden Affektcharakter*
 - *Aggression nicht als Impuls, sondern als bloßer Gedankeninhalt*
 - *sollte einen kalt lassen – maar dat is niet het geval*
 - dwanghandelingen?? *Symptomen des Zeremoniells*
Wiederholung und Zeitaufwand bij *Verrichtungen* die geautomatiseerd zouden moeten zijn
Schlafengehen, Waschen und Ankleiden, Lokomotion
oa door de vele *Isolierungen??*
 - geen angst
 - *Trieb > Angst > symptoom = Gebote, Vorschriften, Bußhandlungen* bv handenwassen
 - *Berührung > Symptom verhinderd = geen handenwassen > Trieb terug > Ich hilflos > unerträgliche Angst of äußerst peinliches Unbehagen = Äquivalent der Angst*
 - groot probleem: symptomen worden alsmaar meer bevrediging van het Es (onanie)
cf. 2 soorten symptomen
 - negatieve abwehrende, straffende, symptomen
 - *Verbote, Vorsichtsmaßregeln, Bußen*
 - oudste, eerste symptomen
 - positieve bevredigende symptomen
vnl in *dwanghandelingen en Ungeschehen machen??*
 - *Ersatzbefriedigungen, sehr häufig in symbolischer Verkleidung*
 - geleidelijk krijgt *Ersatzbefriedigung* de bovenhand – op kosten van de *Versagung*
Gebot/Verbot wordt zelfs *Befriedigung*
 - tijd 9
secundaire *Abwehrkampf* tegen symptomen
 - vooral bij dwangneurose
 - immers onanie alsmaar meer bevredigd in *Zwangshandlungen* zelf

HSA IN DE TRAUMATISCHE NEUROSE

hoofdstuk VI

- trauma
äußerer Reizschutz durchbrochen > instroom übergroße Erregungsmengen
- automatische angst
aus den ökonomischen Bedingungen der Situation neu erzeugt
- recuperatie of binding van die automatische angst
 - niet als doodsangst
 - geen doodsangst vanuit Selbsterhaltungstrieb
 - geen doodsangst vanuit voorstelling eigen dood in Ubw
 - *nichts im Unbewußten kann Lebensvernichtung Inhalt geben*
 - *etwas dem Tod Ähnliches ist nie erlebt worden oder hat, wie die Ohnmacht, keine nachweisbare Spur hinterlassen*
 - wel als angst om het Ik in verhouding tot het Über-Ich
 - **vanuit doorbreken** Narzißmus = libidineuze bezetting van het Ik en het Ik-behou
 - *Ich reagiert auf Verlassensein vom schützenden Über-Ich = Schicksalsmächten*

Cf. Kriegsneurosen

gepakt op verplichte identificatie met I(A): achtervolgd als Jood hoewel men zich geen Jood voelt

ANGST

GEEN WEZEN VAN DE ANGST

non liquet PA theorie van de angst

- geen *neue Synthese*
 - losse stukken en brokken
 - **geen biopsychosociaal model**
- geen 'letzte Ursache'
geen zicht op het *Wesen der Angst*

SAMENVATTING VANUIT STRACHEY

zeer goede introductie in Engelstalige Standard Edition (Strachey)
overgenomen in Nederlandse vertaling Boom

centraal staat *shift* angsttheorie pre-analytische Freud > laatste Freud

- **basis energetisch paradigma**
constantheidsprincipe Fechner = geen energie verloren, enkel transformatie energie
- **toegepast op de seksuele energie/*Erregung* van de libido**
 - Es-Angst
onbevredigde of niet afgevoerde libido=Es=drift stapelt zich op en transformeert vanaf bepaalde drempel automatisch tot angst (*allgemeine Angstbereitschaft*)
cf. wijn=libido transformeert na verloop van tijd (als je die niet opdrinkt) tot azijn=angst
 - 2 redens waarom drift niet bevredigd wordt en dus opgestapeld geraakt
 - pre-analytische Freud
 - drift krijgt om te beginnen geen voorstelling=*signifiant*
libido abgelenkt von ihrer psychischen Verarbeitung=Vorstellung
 - paradigma: *coitus interruptus*
accidenteel dat er geen voorstelling aan drift gekoppeld geraakt
 - **structureel probleem vanuit Lacan?? Betekenaar tekort !!**
 - resulteert in een *Aktualneurose*
 - nooit psychisch gebonden geraakte drift transformeert tot angst
 - die angst geraakt niet gebonden door een of andere voorstelling
= angstneurose
 - blijft hangen bij latere PA Freud (zelfs tot 1926!!!)
 - voorstelling=*signifiant* van drift wordt verdrongen
drift zonder voorstelling? *Libido* van *Triebregung* verandert in angst !!
hoe meer verdrongen=onbevredigde Libido hoe meer angst
 - resulteert in een afweerpsychoneurose
 - niet meer psychisch gebonden drift transformeert tot angst
 - Ik probeert angst via een of andere voorstelling te binden
= symptoom oa fobie (meest typisch)

- nieuw uitgangspunt
angst is altijd angst tov een gevaar
 - extern gevaar = castratie (door de vader)
 - niet vermeld bij begin van Strachey's samenvatting – is nochtans hét punt!!
 - voor het eerst in kliniek fobie Hans 1909
maar pas in 1926 centraal in metapsychologie angst
 - gevaar voor het Ik = bedreiging narcisme!!
 - castratie door vader = gevaar voor integriteit spiegel-Ik
 - castratieangst = Ik-angst
cf. Ik is *einzigste Angststätte*
- gevolg 1
opheffen klassieke oppositie *Realangst* // *neurotische Angst*
 - vroeger: oppositie
 - *Realangst* = angst tov extern gevaar
 - *neurotische Angst* = angst tov intern gevaar nl libido / *seksuele Erregung* / *Es*
 - nu: neurotische angst is ook een vorm van *Realangst*
 - niet meer angst voor het intern gevaar van de drift
 - wel angst voor het extern gevaar van castratie door vader ... als men drift bevredigt

cf. sequens:

 - *Trieb* – gekoppeld aan ouders (oedipus)
 - *äußere Gefahr* = castratiedreiging
 - *Trieb* zelf gevaarlijk
 - *bekämpfen äußere Gefahr* (castratie) *durch Maßregeln gegen innere Gefahr* (drift)
nl verdringing drift

- gevolg 2
nieuw onderscheid: trauma (traumatische situatie) > gevaarssituatie
 - trauma
 - tijd 1: trauma = opstapeling *Erregung*
 - door inbreuk van teveel prikkels van buitenaf
 - door blijven aandringen van prikkels van binnenuit
 - cf. Rank over geboorte
 - prototype voor elk trauma = geboorte
 - alle neurosen = specifieke *Abreaktionen* van het geboortetrauma cf. infra
 - tijd 2: *Hilflosigkeit*
 - tijd 2: automatische angstonwikkeling = overspoeld door angst
 - tijd 3: herinstallatie lustprincipe lukt niet
 - gevaarssituatie
 - tijd 1: verandering gevaarssituatie in de loop van de libidineuze ontwikkeling cf. infra
 - **orale** scheiding van moeder **borst**
 - **anale scheiding van feces**
 - **fallische** castratie
 - F: verlies van de liefde van het liefdesobject
M: verlies van de liefde van het *Über-Ich*
 - tijd 2: bij elke nieuwe gevaarssituatie dreigt **herhaling** trauma & *Hilflosigkeit*
'nieuwe gevaarssituatie' – niet echt
want nieuwe definitie van neurotische angst = verjaarde angstvoorwaarden cf. infra
 - tijd 3: angstsignaal door het Ik
 - tijd 4: *Lust-Unlust-Instanz* wakker geschud – poging tot herinstallatie lustprincipe
- gevolg 3
verschuiving paradigma voor de uitdrukkingvorm van de angst: orgasme > geboorte
 - 1ste angsttheorie Freud
 - uitingvorm van angst vanuit orgasme
marsmannetje (kind in oerscène) zou verschil tussen orgasme en angstaanval niet zien
 - referentie: Darwins evolutieleer: elk affect is rest van levensbelangrijke actie
 - 2de angsttheorie Freud
 - uitingvorm van angst als 'affect' vanuit 'affect' geboorte cf. infra
 - *spezifischen Unlustcharakter* (onduidelijk)
 - motorische *Abfuhrvorgänge* via specifieke organen (longen + hart)
 - referentie: vroedvrouw wijsheid: "Meconium in vruchtwater? Kind was bang!"
meconium=kinderpek = eerste ontlasting baby, zwart en kleverig

geboorte = prototype van trauma (met automatische angst)

Otto Rank 1923 Das Trauma der Geburt

hoofdstuk X

geboortetrauma = ultieme oorzaak van angst/neurose

- alle angst verwijst naar 'angst bij geboorte = aanvaardbaar voor Freud
 - *Geburt = erste Gefahrsituation > ökonomische Aufruhr = Angst = sinnvoll und zweckmäßig*
 - situatie die aan geboorte herinnert = *Trennung* van moeder > angst herhaald, maar beperkt tot signaal > doelmatig reageren!
- alle neurosen zijn verwerking van geboortetrauma = niet aanvaardbaar voor Freud
Trauma Geburt in verschiedener Intensität > variiert Heftigkeit Angstreaktion
te sterk geboortetrauma > nooit volledig *abreagieren* > neurotisch=inefficiënt angstig
nicht bewältigen eerste geboorte *Gefahren* > *versagen* tov *später sexueller Gefahr* > Neurose

kritiek Freud op geboortetrauma

- geen angst mogelijk bij geboorte!
 - onmogelijk uit te maken waardoor Ich aan geboorte herinnerd wordt en aan wat van die geboorte Ich herinnerd wordt
 - geboorte is trauma voor moeder, niet voor kind
 - geboorte = *Kastration der Mutter* (Kind = Penis)
cf. voortdurend vertellen over geboorte of film van geboorte tonen
 - kan door kind subjectiv niet als *Trennung* von der Mutter erlebt worden
- geboortetrauma sowieso niet voldoende oorzaak voor genese neurose
 - geboorte ook bij anderen zoogdieren
– maar wordt enkel bij mens *Disposition zur Neurose*
 - impact geboortetrauma niet 'wetenschappelijk' bewezen via *Untersuchungen*
keine: *schwere protrahierte Geburt > frühinfantilen Ängstlichkeit länger oder stärker > Neurose*
wel duidelijk bij *Asphyxie* bij geboorte
- afreageren geboortetrauma is in elk geval a priori al een therapeutische impasse
häufiger und intensiver Angstaffekt reproduziert > genezing?? Nee!!
ich ja die Theorie des Abreagierens in Katharsis aufgegeben
wordt dodelijke herhalingsdwang

5 Gefahrsituationen uit libido-ontwikkeling

*bestimmten Entwicklungsalter = gewisse Angstbedingung adäquat
Jede Gefahrsituation entspricht einer Lebenszeit oder Entwicklungsphase*

tijd 1

orale angst

- 3 Frühphobien=Angstbereitschaft: alleen / donker / vreemde gezichten
- ogv spenen = *Trennung* van moederborst **van wie?**
- honger is gevaar dat aan geboorte herinnert
 - geboorteanst
 - functioneel om te kunnen beginnen zelfstandig leven
 - honger > kind verlangt *Wahrnehmung Mutter* (weiß daß sie alle seine Bedürfnisse ohne Verzug befriedigt) = *Erinnerungsbild Mutter halluzinatorisch besetzt* > ziet moeder niet > *Ratlosigkeit* tov *sehnsüchtigen Besetzung* > *Sehnsucht* slaat om in angstsignaal = *Abfuhr auf Atem- und Stimmuskulatur* > *Mutter herbeiruft*

tijd 2

anale angst

- welke vorm?? angst om op wc te gaan???
- Lacan *sém X??* latere versie = *angoissé de la page blanche*
- ogv zindelijkheidstraining = *Trennung* van feces? van wie?

tijd 3

Kastrationsangst – in fallische fase

- vooral in infantiele *Tierphobie* = *Angsthysterie*
- ogv *Kastrationsdrohung* door vader
 - enkel bij M
 - F = *Penisneid* + angst verlies liefde van liefdesobject
- Ik *durch regelmäßig wiederholte Objektverluste auf die Kastration vorbereitet*
 - orale spenen
 - anale zindelijkheidstraining
- castratie terugvoerbaar op geboortetrauma? **Ferenczi??**
coitus = Wiedervereinigung mit Mutter (Mutterersatz) > castratie = neuerliche Trennung von Mutter > unlustvollen Bedürfnisspannung (cf. Geburt) > Phantasie der Rückkehr in den Mutterleib = Koitusersatz des Impotenten (durch die Kastrationsdrohung Gehemmten) sich zur Rückkehr in den Mutterleib durch sein Genitalorgan vertreten

tijd 4

angst verlies (liefde van) liefdesobject

- vooral bij (conversie)hysterie **borderline??**
vnl F
- *Gefahrsituation = Liebesverlust von Seiten des geliebten Objekts*

tijd 5

Über-Ich angst – in latentietijd

- vooral bij dwangneurose ceremonieel
 - 3 fasen ontwikkeling *Über-Ich*
 - kern *Über-Ich*
 - introjectie van de vader-die-castreert
 - gevaar: *Zorn, Strafe, Liebesverlust des Über-Ichs* > *Gewissensangst*
 - latere *Über-Ich*
 - *in Anlehnung an soziale Vorbilder*
 - gevaar: *Trennung, Ausschluß aus der Horde* > *sozialen Angst*
 - uiteindelijke *Über-Ich*
 - *Projektion des Über-Ichs in den Schicksalsmächten*
 - gevaar: lot laat mij in de steek > *Todes- (Lebens-) Angst*
- cf. supra: traumatische neurose

nieuwe definitie neurotische angst
verjaarde angstvoorwaarden > angst ondoelmatig

lotgevallen van de 5 angstvoorwaarden/gevaren uit libido-ontwikkeling

- opgeheven = fallengelassen
nachdem sie neurotische Reaktionen erzeugt haben
 - blijven voortbestaan
 - nicht zum Untergang bestimmt
bv. angst vor dem Über-Ich
 - modifizieren sich zeitgemäß
bv. Kastrationsangst > Syphilisphobie
 - blijven gefixeerd
gevolg van een soort *Fixierung* van de verdringing
 - na verloop van tijd is verdrongen *Triebrregung* ongevaarlijk
 - maar *Wiederholungszwang* Es
 - *Triebrregung* volgt voorgebaande weg van de verdringing
verdringt ahw zichzelf
 - *zwangsläufige=regressive Anziehung door verdrängten Regung*
- gevolg: Gefahrsituationen kunnen nebeneinander fortbestehen
triest privilege=*Vorzug Angstaffekt* **(niet zo bij bv Schmerz!?)**
Dus structureel blijven bestaan van alle angstvoorwaarden/gevaren

vanaf de puberteit – neurotici

- *benehmen sich als bestünden die alten Gefahrsituationen noch halten an früheren Angstbedingungen fest*
- *bleiben in ihrem Verhalten zur Gefahr infantil*

nieuw soort neurotische angst koloniseert ahw het extern gevaar
nieuw soort neurotische angst vanuit dreigende bevrediging masochistische 'drift'
we zitten hier inderdaad Jenseits des Lustprinzips!!

- *Realgevaar* wordt neurotisch gevaar
 - begint bij *Realangst*
– vanuit reëel gevaar
 - maar daar voegt zich nieuw soort neurotische angst bij
– vanuit *unerkannte Triebgefahr* = *masochistische Destruktionstrieb* tov *eigene Person*
- Omdat het reële gevaar dat masochisme dreigt te bevredigen, wordt angst tov dat reële gevaar veel groter dan hij realistisch gesproken zou moeten zijn

bv. hoogtevrees *Höhenphobie* (*Fenster, Turm, Abgrund*)

- *Realangst* tov hoogte
- *feminine Bedeutung* **vallen / gevallen object zijn** vanuit *Masochismus*

IMPLICATIES VOOR PA KUUR

doel analyse

- *rascher, verlässlicher, mit weniger Aufwand den guten Ausgang herbeizuführen, der sich unter günstigen Verhältnissen spontan ergeben hätte.*
- *en dat is: Ik helpen om Verdrängungen aufzuheben > Ich bekomme seine Macht über das verdrängte Es wieder und kann die Triebregungen so ablaufen lassen, als ob die alten Gefahrsituationen nicht mehr bestünden.*

echter *Widerstand von drei Seiten*

- Ich Widerstande
drei in ihrer Dynamik unterschiedenen Formen
 - Verdrängungswiderstand
 - *Ich das an seinen Gegenbesetzungen festhält*
 - *Widerstand häufig, infolge des Zusammenhanges mit dem Verdrängten selbst unbewußt*
 - Übertragungswiderstand
verdringung gelinkt aan analytische situatie of Person Analytikers > Verdrängung herbeleefd.
 - Krankheitsgewinn
Einbeziehung Symptoms ins Ich – verzet tegen verlies Befriedigung
- Es Widerstande
 - *Wiederholungszwang = Anziehung unbewußten Vorbilder auf verdrängten Triebvorgang*
 - *Widerstand des Unbewußten*
- Über-Ich Widerstande
vanuit Schuldbewußtsein oder Strafbedürfnis
> verzet tegen jedem Erfolg (oa Genesung durch die Analyse)

PA kan enkel iets doen tegen verdringingsweerstand??

weerstandsanalyse?

- *machen den Widerstand bewußt*
- *logische Argumente entgegen*
versprechen dem Ich Nutzen und Prämien, wenn es auf den Widerstand verzichtet